

برخی معتقدند مسئله انرژی هسته‌ای ایران قیمت نفت را ۱۰ تا ۱۵ دلار بالا برده است

نفت و گاز؛ تأثیرپذیرتر از مذاکره

جواد یارجانی

در منطقه، آنچه تعیین کننده سطح قیمت های نفت خواهد بود، میزان کم شدن عرضه نفت از منطقه خلیج فارس است که امیدواریم هیچگاه چنین اتفاقاتی نظیر آنچه در زمان حمله عراق به ایران و کویت شاهد آن بودیم، تکرار نشود.

جدای از تأثیر نتایج مذاکرات بر قیمت های بین المللی نفت، در صورت حرکت روابط دو کشور در مسیر عادی شدن، شرکت های نفتی آمریکایی که با وجود تمایل شدید خود از حضور در بازار ایران محروم شده اند، به سرعت تلاش خواهند کرد فرصت های از دست رفته را جبران کنند. طرف های ایرانی نیز بارها به عنوان سیاست ثابت خود اعلام کرده اند مانع حضور شرکت های نفتی آمریکایی در صنعت نفت و گاز ایران نخواهند شد. بدین ترتیب، با توجه به سطح بالای فنی و بر اثر رقابت بین شرکت های بین المللی نفت و گاز، این شرکتها خواهند توانست به شرایط قراردادی بهتری دست یابند.

بازار نفت آمریکا نیز به عنوان بزرگترین واردکننده برای هر صادرکننده ای قابل توجه است. هرگونه تحول در زمینه رفع ممنوعیت صدور نفت خام ایران به آمریکا، که سال های طولانی است توسط حکومت ریگان برقرار شده، می تواند تأثیرات زیادی را در معادلات روابط نفتی جهان، با توجه به اهمیتی که این بازار برای تولیدکنندگان عمده نفت جهان مانند عربستان سعودی، کانادا، مکزیک و ونزوئلا دارد، موجب شود.

در صورت شکست مذاکرات و بدتر شدن اوضاع، شرایط برای صنعت نفت و گاز ایران، که برای فعالیت های توسعه ای خود با فشارهای آمریکایی و ویژه در زمینه تأمین مالی پروژه ها و محدودیت دسترسی به برخی از

است. بنابراین سؤال هایی مبنی بر اینکه آیا مذاکرات به نتیجه خواهد رسید، یا خیر؟ آیا می تواند احساس بحران در این منطقه را تخفیف دهد یا نه؟ و آیا موفقیت مذاکرات در مورد عراق، موجب شکاف در دیوار بی اعتمادی شده و بایستی برای گسترش مذاکرات بر روی دیگر مسایل بین دو کشور خواهد شد؟ همگی می تواند بر قیمت نفت تأثیر بگذارد. برخی از دست در کاران تجارت نفت معتقدند عوامل ژئوپلیتیک از جمله مسئله انرژی هسته ای ایران، بین ۱۰ تا ۱۵ دلار افزایش قیمت های نفت را موجب شده اند. هرگونه تنش زدایی در منطقه خاورمیانه تأثیرات

آمریکا در حالی که تنها فقط حدود ۵ درصد جمعیت جهان را در خود جای داده، اما نزدیک به ۲۵ درصد مصرف نفت جهان را به خود اختصاص می دهد و بزرگترین مصرف کننده انرژی جهان محسوب می شود. شرکت های نفتی آمریکایی با توجه به اینکه صنعت نفت و گاز جهان نخست در این کشور پا گرفته است، همواره از توانایی فناوری بالا برخوردار بوده اند.

از سوی دیگر، صنعت نفت و گاز ایران نیز با اتکا به سابقه یک صد ساله خود از اهمیت استراتژیکی برخوردار است و همواره در شکل گیری شرایط سیاسی و اقتصادی کشور نقش اساسی را ایفا کرده است. به دلیل این اهمیت و نقش بارز در آمدهای نفتی است که صنعت نفت و گاز کشور اولین هدف دولت های مختلف آمریکا در زمینه تحریم اقتصادی قرار داشته است. از همین رو نیز قوانینی که در کنگره آمریکا تصویب و با به صورت دستور عمل های اجرایی توسط رؤسای جمهور آمریکا بر ضد ایران به کار گرفته شده است، عمدتاً صنعت نفت و گاز ایران را هدف قرار داده اند. به این ترتیب مشخصاً صنعت نفت و گاز ایران از مهم ترین بخش هایی است که تحت تأثیر فراوان نتایج مذاکرات قرار خواهند گرفت.

نفس مذاکره و احساس عمومی که بحران روابط ایران و آمریکا تا حدی فروکش کرده است، در گام نخست بر قیمت های بین المللی نفت تأثیر خواهد گذاشت. قیمت نفت علاوه بر عوامل بنیادین بازار یعنی سطح تقاضای جهانی، عرضه و ذخایر از عوامل دیگری نظیر تحولات ژئوپلیتیک تأثیر بسیار می پذیرد. به طور مشخص، اتفاقاتی که در خاورمیانه، به عنوان مهم ترین مرکز تأمین نفت جهان رخ می دهد بر قیمت نفت شدیداً تأثیر گذار

در صورت حرکت روابط دو کشور در مسیر عادی شدن، شرکت های نفتی آمریکایی که با وجود تمایل شدید خود از حضور در بازار ایران محروم شده اند، به سرعت تلاش خواهند کرد فرصت های از دست رفته را جبران کنند

کاهش را در قیمت های نفت موجب خواهد شد. طبیعی است در صورت شکست مذاکرات و بحرانی تر شدن روابط دو کشور، با توجه به نقش ایران به عنوان دومین تولیدکننده بزرگ اوپک، قیمت های نفت می تواند افزایش یابد. البته در صورت هرگونه برخورد نظامی

تکنولوژی های پیشرفته روبه رو است، سخت خواهد شد. البته این به معنای تعطیلی این فعالیتهای نیست، زیرا طی سال های گذشته با وجود این محدودیتهای، صنعت نفت و گاز و پتروشیمی ایران به فعالیت و پیشرفت خود ادامه داده است. اما در صورت تحول مثبت در روابط ایران و آمریکا، این پیشرفتهای می تواند با سرعت بیشتر و هزینه های کمتری تداوم یابد. نباید فراموش کرد که قبل از انتخاب دولت آقای بوش، حتی آقای دیک چینی از لزوم لغو تحریم های اقتصادی خصوصاً رفع تحریم نفتی ایران صحبت میکرد. با قدرت گرفتن این دولت و تحولات بوجود آمده، محدودیتهای برای همکاری تجاری با ایران شدیدتر شد. در زمان حکومت آقای کلینتون، شرکت های نفتی آمریکایی در چارچوب مجموعه Engage همراه با بسیاری از شرکت های بزرگ آمریکایی برای لغو تحریم های ایران تلاش کردند.

موضوع سوم، اثر سرریز این گفت وگوها بر مذاکرات استفاده صلح آمیز ایران از انرژی هسته ای است. گفت وگویی ایران و آمریکا، حداقل در کوتاه مدت، موضع اروپائیان نسبت به پرونده را ملایم تر می کند و تا حدودی مانع فشار و روند شکل گیری اجماع جهانی علیه ایران می شود.

منطقه خاورمیانه در شرایط حاضر در وضعیت خطرناکی به سر می برد. اختلافات قومی، فرقه ای و مذهبی در عراق به نقطه خطرناکی رسیده است و جابه جایی های جمعیتی گروه های مختلف در بغداد و منطقه مرکزی عراق می تواند سرمنشاء تغییرات وسیع و نقطه پایان عراق یک پارچه باشد. در لبنان جمعیت های

مذاکره با آمریکا فرصتی مناسب برای رفع تدریجی اختلاف تاریخی است

مثبت؛ بدون تردید

هادی مهدویان

مسلمان و گروه های قومی و سیاسی به شکل خطرناکی مقابل یکدیگر صف آرای کرده اند. در افغانستان امیدهای مربوط به نوسازی جامعه و بازسازی اقتصادی این کشور رنگ باخته و خطر بازگشت اندیشه های افراطی اسلامی در شکل طالبان جدید قوت گرفته است. درگیری گروه های مختلف فلسطینی می تواند سرمنشاء گرفتاری های عمیق جدید و تضییقات سنگین برای جمعیت مسلمان فلسطین باشد. بخش قابل توجهی از گرفتاری های جهان اسلام در منطقه خاورمیانه با مشارکت و وساطت فعال دولت و گروه های بانفوذ ایرانی قابل حل و فصل است و منطقه را از وضعیت به شدت تهدیدآمیز کنونی خارج می کند.

در هر صورت مهم این است که حتی اگر بر اساس بدبینانه ترین سناریو، گفت وگوهای ایران و آمریکا به طور مطلق نیز شکست بخورد، باز هم دو کشور در موضع اولیه باقی می ماند و وضعیت بدتر از گذشته نخواهد شد. بحث عمده این است که با شکست شدن بیخ ها، طرف ایرانی بدون آنکه برآوردی بالا، غیرواقع بینانه و شتابزده نسبت به نتایج مذاکرات ایجاد کند باید با آرامش وطمأنینه و نیز درک صحیح از وضعیت پیچیده منطقه بر نتایج بلندمدت گفت وگو و تعامل، تاکید بیشتری داشته باشد. ●

یقیناً مذاکره میان ایران و آمریکا صرف نظر از نتایج کوتاه مدت آن بسیار مثبت است.

یکی از اولین و مهم ترین نتایج آغاز این مذاکرات آن است که تابوی عدم گفت وگو شکسته شد و دو طرف بر سر میز مذاکره به طرح نقطه نظرات خود پرداختند. این خود دستاورد بزرگی است. طی دهه های گذشته مسئولان جمهوری اسلامی و دولتمردان آمریکایی بعضاً به طریق غیرمستقیم و با واسطه با یکدیگر گفت وگو می کردند. گفت وگویی با واسطه، غیرشفاف، مبهم و همواره توأم با سوءظن و سوء تفاهم در گفت وگوها و در نتیجه مذاکرات است؛ به خصوص که حضور واسطه ذی نفع نیاز دارد.

دستاورد عمده دیگر این گفت وگوها کمک به ثبات و آرامش منطقه است. هم اکنون منطقه خاورمیانه و به خصوص جمعیت های مسلمان کشورهای منطقه در معرض آسیب ها و خطرات جدی قرار گرفته اند. مسایل عراق، افغانستان، لبنان، فلسطین و بخش های دیگری از این منطقه بسیار پیچیده و تاریخی است و اختلافات قومی و مذهبی در منطقه این ظرفیت را دارد که مسایل را غیرقابل حل کند. آغاز مذاکره میان ایران و آمریکا شدت این اختلافات را کاهش می دهد و به برقراری آرامش در منطقه کمک می کند.

هرگونه تحول در زمینه رفع ممنوعیت صدور نفت خام ایران به آمریکا، می تواند تأثیرات زیادی را در معادلات روابط نفتی جهان موجب شود

پس از تحولات ناشی از حوادث ۱۱ سپتامبر و قدرتمندتر شدن لابی صهیونیستی، شرکت های نفتی آمریکایی از دولت بوش قول گرفتند که دست شان در عراق پس از اشغال آن کشور باز باشد. در عین حال همکاری های وسیع این شرکتها با دیگر تولیدکنندگان عمده منطقه، مانند قطر در صنعت گاز، موجب شد این شرکتها عاجلاً نسبت به حضور در بازار ایران صبر پیشه کنند و از اینکه دولت آمریکا رقبای آن ها را برای ادامه فعالیت در ایران تحت فشار قرار می دهد، خوشحال باشند. تصمیم شرکت ژاپنی اینپکس مبنی بر کاهش سهم خود در پروژه آزادگان به ۱۰ درصد، که گفته می شود عمدتاً ناشی از فشارهای سیاسی آمریکا بوده است، از جمله این موارد است. ●